

Грошовенко О.П.

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри дошкільної та початкової освіти

Вінницького державного педагогічного університету імені М. Коцюбинського

м. Вінниця, Україна

ІННОВАЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Головний напрямок розвитку системи освіти – трансформація у світовий простір, вирішення проблеми особистісно орієнтованого навчання, тобто такого навчання, у якому особистість учня, його пізнавальна діяльність були б у центрі уваги педагога. Вирішення цих завдань відкриває великі можливості у пошуку нових засобів, форм і методів навчання і виховання. У педагогіці постійно з'являються нові підходи і погляди щодо організації процесу навчання і виховання, у зв'язку з чим виникає необхідність підготовки сучасного вчителя до використання нововведень у навчальний процес. Педагогічна наука є динамічним феноменом, що активно розвивається, реагуючи на виклики часу, запроваджуючи ідеї інноватики.

Педагогічна інновація (англ. Innovation – нововведення) – процес творення, запровадження та поширення в освітній практиці ідей, засобів, технологій, у результаті яких підвищуються показники (рівні) досягнень структурних компонентів освіти [4, с. 338]. Створення та поширення новацій у системі загальної освіти зумовлені низкою об'єктивних чинників: новими державними стандартами освіти; профілізацією та індивідуалізацією освітнього процесу; авторськими навчальними програмами, підручниками, посібниками; варіативними системами навчання, методами, системою оцінювання, модернізацією змісту, появою приватних закладів тощо. Сучасний педагог повинен володіти високими

кваліфікаційними характеристиками, бути готовим до здійснення інноваційної діяльності, вміти виробляти індивідуальний педагогічний стиль. Аналіз рівня професійної підготовки вчителя початкових класів в Україні сьогодні дозволяє зробити висновки про посилення технологічного аспекту, спрямованість на накопичену палітру освітніх технологій, напрацьовані підходи до гуманізації педагогічної взаємодії педагога з дитиною.

Педагогічна технологія функціонує і в якості науки, і в якості системи способів, принципів і регулятив, що застосовуються у навчанні, і в якості реального процесу навчання. Технологія відповідає на питання, як найкращим способом досягнути мети навчання, як здійснювати керівництво цим процесом. Критеріями того, що діяльність педагога проходить на технологічному рівні, є: наявність чітко і діагностично поставленої мети; подання змісту, що вивчається, у вигляді системи пізнавальних і практичних завдань; наявність достатньо жорсткої послідовності, логіки певних етапів засвоєння теми (матеріалу, набору навчальних дій тощо); вказівка на способи взаємодії учасників навчального процесу на кожному етапі (вчителя і учнів, учнів один з одним, а також їх взаємодія з інформаційною технікою); мотиваційне забезпечення діяльності вчителя і учнів, що базується на реалізації їхніх особистісних функцій у цьому процесі (вільний вибір, креативність, самостійність); вказівка на межі доцільної і творчої діяльності.

Таким чином, основними компонентами будь-якої педагогічної технології є діагностична постановка мети; чітка орієнтація всього ходу навчання на освітні цілі, на заплановані результати навчання; оцінка поточних результатів та корекція навчання; заключна оцінка результатів. Основою альтернативних технологій формування природничо-наукової картини світу є відмова від описово-статичного підходу в педагогіці та змістовне й процесуальне наповнення освітньої сфери ціннісними настановами; виявлення природи і джерел цінностей і закономірностей їх формування; розкриття діалектики загальнолюдських і національних цінностей; усвідомлення людиною свого місця в природному середовищі. Концептуальними положеннями альтернативних технологій

природничої освіти є: забезпечення природовідповідного змісту навчання і виховання учнів, визнання й осягнення соціоприродної сутності людини; гармонізація стосунків з усіма учасниками освітнього процесу, з оточенням і природою, культурою, соціумом; антропологізація освіти, в якій пріоритетне місце займають інтеграційні форми і методи навчання; ціннісні настанови щодо природи, поглибленої і систематичної особистої рефлексії, осмислення свого місця у соціумі і в природі.

Відтак, сучасні інноваційні педагогічні технології спрямовані на забезпечення досягнення конкретних завдань, підвищення ефективності освітнього рівня молодших школярів, розвитку їх логічного мислення, творчих здібностей; формування життєвих компетентностей. Традиційні технології ґрунтуються на використанні класичних методів, прийомів, форм роботи, сприяють формуванню усвідомлено-відповідального ставлення до навколишнього середовища [7, с.88]. Інноваційні технології формування екологічного світогляду ґрунтуються на сучасних методах формування екологічних уявлень, серед яких: метод формування мислеобразів, метод екологічної лабіалізації, метод екологічних асоціацій, метод художньої репрезентації природних об'єктів, метод екологічної емпатії та рефлексії.

Ефективною інноваційною технологією в екологічному вихованні молодших школярів є проектна технологія, яка є способом організації педагогічного процесу, побудованого на взаємодії педагога і вихованців між собою та навколишнім середовищем [3, с. 23]. Екологічний проект – це індивідуальна, самостійна науково-дослідницька творча робота на екологічну тематику, спрямована на розв'язання екологічних проблем, виконана дітьми під керівництвом вчителя та оформлена належним чином. У процесі роботи над екологічним проектом дитина повинна оволодіти навичками наукового пошуку, відбору матеріалу, необхідного для розкриття теми проекту та його реалізації, узагальнення, аналізу знайденої інформації [2].

Провідною у початковій школі є також **технологія інтерактивного навчання**, яка передбачає таку організацію освітнього процесу, де кожен

вихованець має конкретне завдання, за яке він відповідає. Інтерактивні технології навчання містять чітко спланований очікуваний результат навчання, окремі інтерактивні методи і прийоми, що стимулюють процес пізнання, розумові й навчальні умови і процедури, за допомогою яких можна досягти запланованих результатів [6, с. 159]. Інноваційні авторські технології екологічної освіти дітей ґрунтуються на домінуванні у системі роботи певного засобу формування екологічної культури учнів. Обраний автором засіб теоретично обґрунтовується, практично апробується і експериментальним шляхом підтверджується доцільність та ефективність його використання у практиці роботи з дітьми [1, с. 97]. Важлива роль у формуванні екологічно-доцільної поведінки дітей молодшого шкільного віку належить технології “Довкілля” (авт. В.Ільченко). Ця технологія дає поштовх ефективному розвитку логічного мислення, вербального і невербального мовлення, інтелекту, творчих здібностей, які виявляються в різних видах діяльності [5, с. 23]. Технологія “Довкілля” спрямована на формування у молодших школярів основ екологічного світогляду, цілісного бачення картини навколишнього, свого місця в навколишньому середовищі. Важливою технологією формування екологічного світогляду молодшого школяра є “Екологічна стежина”. Методи, прийоми, форми роботи, які використовуються у межах цієї технології допомагають вчителю формувати у молодших школярів основи екологічної культури, екологічної вихованості.

Отже, ефективному розв’язанню завдань екологічної освіти і виховання молодших школярів сприяють інноваційні еколого-педагогічні технології. До таких варто віднести: експериментально-дослідницькі, та інноваційні (*інтерактивні, проектні*) технології, а також авторські педагогічні технології (*використання живописного пейзажу, використання авторської казки, “Довкілля”*). Педагогічні технології роблять освітній процес насиченішим, цікавішим, легшим для сприймання дітей; у цікавій та невимушеній грі діти пізнають навколишнє середовище, на основі осмисленого сприйняття

природного довкілля, ціннісного переосмислення у них відбувається формування екологічно-доцільної поведінки.

Література

1. Беленька Г.В. Дошкільнятам про світ природи : старший дошкільний вік : навч.-мет. посіб. / Г.В. Беленька, Т.С. Науменко, О.А. Половініна. – 2-ге вид. – Київ : Генеза, 2014. – 112с.
2. Грошовенко О.П. Технології навчання освітніх галузей “Природознавство”, “Суспільствознавство”, “Здоров’я і фізична культура” : навчально-методичний посібник для студентів спеціальності 013 “Початкова освіта” / автор-уклад. О.П.Грошовенко. – Вінниця: 2017. – 276 с.
3. Гушуленко В.В. Використання екологічних проектів у роботі з дітьми дошкільного віку : посібник для вихователів дитячих навчальних закладів / В.В. Гушуленко. – Славута, 2013. – 46с.
4. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України ; гол. ред. В.Г.Кремень.- К.: Юрінком Інтер, 2008.- 1040 с.
5. Ільченко В.Р. Освітня програма “Довкілля” : концептуальні засади інтеграції змісту природничо-наукової освіти / В.Р. Ільченко, К.Ж. Гуз. – Київ-Полтава : ПОПОПП, 1999. – 123с.
6. Кашлев С.С. Технология интерактивного обучения / С.С. Кашлев / Мн. : Белорусский верасень, 2005. – 196 с.
7. Освітні технології : навч.-метод. посіб. / О.М. Пехота, А.З. Кіктенко, О.М. Любарська та ін. ; за ред. О.М. Пехоти. – К.: Видавництво А.С.К., 2003. – 255 с.

Грошовенко О.П.
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри дошкільної та початкової освіти
Вінницького державного педагогічного університету імені М. Коцюбинського
м. Вінниця, Україна

Інноваційні стратегії формування екологічної культури молодших школярів

У статті порушено проблему пошуку інноваційних шляхів формування основ екологічної культури підростаючого покоління. Доведено, що ефективному розв'язанню завдань екологічної освіти і виховання молодших школярів сприяють інноваційні еколого-педагогічні технології. Педагогічні технології роблять освітній процес насиченішим, цікавішим, легшим для сприймання дітей.

Ключові слова: екологічна освіта і виховання, молодші школярі, педагогічні технології.

Грошовенко О.П.
кандидат педагогических наук,
доцент кафедры дошкольного и начального образования
Винницкого государственного педагогического университета
имени М. Коцюбинского
м. Винница, Украина

Иновационные стратегии формирования экологической культуры младших школьников

В статье затронута проблема поиска инновационных путей формирования основ экологической культуры подрастающего поколения. Доказано, что эффективному решению задач экологического образования и воспитания младших школьников способствуют инновационные эколого-педагогические технологии. Педагогические технологии делают образовательный процесс насыщеннее, интереснее, легче для восприятия детей.

Ключевые слова: экологическое образование и воспитание, младшие школьники, педагогические технологии.

*Hroshovenko O.P.
candidate of pedagogical sciences,
Associate Professor of the Department of Preschool and Primary Education
Vinnytsia State Pedagogical University
named after M. Kotsyubynsky
m. Vinnitsa, Ukraine*

Innovative strategies for forming the ecological culture of young schoolchildren

The article touches upon the problem of searching for innovative ways of forming the foundations of the ecological culture of the younger generation. It has been proved that innovative eco-pedagogical technologies contribute to the effective solution of the problems of ecological education and upbringing of younger schoolchildren. Pedagogical technologies make the educational process more intense, more interesting, easier for children's perception.

Key words: ecological education and upbringing, junior schoolchildren, pedagogical technologies.